

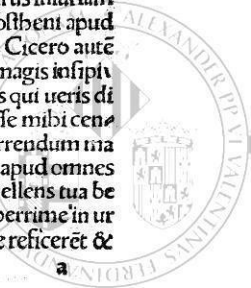
Io. Lucidi Catanei. v. iur. doctoris Archidiaconi
ac Confiliarii Marchionalis Mantuani & ora-
toris ad Alexandrum. vi. Ponti. maxi. Oratio.

25

Odierno die humeris meis bonus illud im-
positum uideo Alexander summe ac meri-
tissime Pontifex: cui non modo meum: uerū
etiam uberrima, priscorum ingenia uix respō-
dere possent: presertim cum apud sanctitatē tuam in tam
florenti splendorisq; consensu sim uerba facturus.

Decet enim ut qui arduis de rebus consūmatorum homi-
num presentia dicturi sunt: ipsi quidē quoq; uel ob prom-
ptitudinē ingenii: uel ob eloquentie lacteam & copiosam
uim propterea delecti habeantur: & reuera sint maximi.
Et si pleriq; (sacro semper ordine circūscripto) grandia ut
inquit Hieronimus uerba trutinantes censorio Aristarchi
obelisco errores acrius fortassis & acutius iudicent q̄ di-
scernant: quo fit n̄ etiā qui dexterrime & cōdigno lepo-
re orandi munus obierint: expectatione tamen auditorū
ancipitiq; euentu actionis titubantes fere in ordiēda ora-
tione turbentur ac pertimescant: quod summis oratori-
bus & Philosophis usu aliquādo euenisse compertum est.
Nam Theophrastus in Senatu Atheniensi sermonem ha-
biturus obmutuit. L. Crassus paternam uultus iniuriam
nec uerbum quidem emittere potuit. Demostheni apud
Philipum Alexandri patrem idem contigit Cicero autē
pro Milone causam dicturus ita expauit ut magis insipi-
de nunq̄ orauit. Nec igitur mecum repetens qui ueris di-
sertissimis interdum euenere: quid animi esse mihi cen-
ses. Cum tam paruo nauigio amplum & horrendum ma-
re ingredi: nisi obtemperādi necessitas que apud omnes
meritam efferre debet excusationem: Et excellens tua be-
nignitas ac peculiaris mansuetudo: quam nuperrime in ur-
be Roma coram ipse de te expertus sum me reficerēt &

adhortarentur: quibus potissimum Ducibus & adiutricibus uel a uentis securus permittens: prosperos orationi mee successus imprecabor. Erit namque deo immortalis annuente sermonis origo quam illustrissimus Princeps Marchio Matuanus. ut est celsitudinis summorum Pontificum & sacri Senatus apostolici ac Romane ecclesie obseruandissimus ita audito iucundissimo nuntio quo intellexit sine certamine & incredibili patrum consensu quibus cure fuit optimum antilitem deligere. Ad summum te Pontificatus fastigium diuinitus tanquam Aaron electum miranda supra quam diti possit leticia affectus est adeo ut uiuere lo populo in Rege suo exultante ad non uulgaria gaudii signa excitato dies festos egerit & arbitramur creberrimos ignium splendores & periucundos campanarum omnium nostrarum tinnitus ceteraque in sui genere clangores & sonitus amenissimos reddentia: ad finitima queque loca penetrasse. Ceterum tante exultationis ratio haberetur ac ut priuatum mentis sue de te iudicium affectum simul & obseruantiam in sanctam sedem apostolicam testaretur: nos tres genibus tuis aduolutos ad te ueneramus. sanctissimosque pedes tuos deosculamur. inclytus Princeps noster dominus. S. fratrem anime dimidium sue Alexandrum Sanscruentiam nobilissimum: meque fidelem abbatem suum Oratores transmisit. Iussis itaque obtemperantes tribus potissimum rationibus tue denuntiamus maiestati: amabilem deo Principem nostrum de tuo summo pontificatu mirum in modum letantem: nos ad te misisse. Prima: ut pro uetusto suorum progenitorum more & debito recognitionis beatitudinem tuam recenter assumptam adoremus ac ueneremur. Proxima deinde causa equidem honestissima fuit: ut notum faciamus neminem alium hac etate Pontificatum maximum designari potuisse cui securusque & firmus oculis dominici cura crederetur. Nouissima describenda succurreret ut christiani nominis tutelam tue pietati sponte cur-

renti maiori quo possumus studio commendatam reddamus. Te igitur celestis aule ianitorem eterne uite clauigerum: indubitatum Petri successorem: domini nostri Iesu christi vicarium: patrem uniuersorum fidelium: & ecclesie totius magistrum recognoscimus. Te sanctorum euangeliorum interpretem delictorum errorūq; omnium culpa & criminum expiatorē simul & emendatorē profiteamur. Tibi supremi rerū oīum opificis potestas in terris cōcessa est. Te supra mortalē conditionē honoribus merito prosequuntur non solū Reges & Principes colla submitte: uerum etiā Imperatores Augusti apud quos sūma est tēporalis ditionis. Illo enun nomine insignitus es quo te dñs Iesus xp̄s ex facundissimo Leonis Pontificis max. sancti dogmate nominari uoluit ut ineffabili munere eterni templi edificationem in beati Petri & successorum soliditate consistentem ostenderet. Inquiens: Beatus es Simon Bariona quia caro & sanguis non reuelauit tibi sed pater meus qui est in celis. Et ego dico tibi quia tu es Petrus & super hanc petram edificabo ecclesiam meam & porte inferi (ut uerbis saluatoris inberet) non preualebunt aduersus eam. Succurrit etiā ueteris testimonii scriptura & Gregorii uiri nomine & re in eadem potestate ad Maritimum epistola qui bus cōprobatur sacerdotē tum angelum tum deū ab ipso gloriosissimo mundi conditore sepenumero appellari. Que si de his qui tibi ministrant ac ueluti membra capiti inseruiūt & si eos constitutos super homines & imperia Hieremias ppheta testatur. Si pontificalis hec dignitas Rome quo tempore uana religio uigebat magno in culmine & pretio fuit ut antiqui historiarum codices indicant. Multo magis pontifex eminentissime tua potestas ab uniuersis fidelibus existimanda est cum nō ficta sed uera ac infallibili dei ordinatione tu solus sis qui ministerio icōpinabili ligandi: & soluēdi in terris retines facultatē erratis nostris salutē impartien. Vnde offert se nobis se

cunde transmissionis nostre tam breui sermone percur-
rende: ut fateamur ingenue ad hunc te locum humano
fastigio angustiore: ad tam insignia Reipub. gubernacula
Alexan. Pont. amplissime: non humano solum: sed diu-
no etiam consilio ueluti saluberrimū sydus proiectum &
sullatum. Sacroq; apostolico senatui qui te delegit: ac tue
claritati que demandatum munus subiit plurimum se de-
bere constituimus. Verū tamen de tuo summo sacerdotio
aptius dicere nequeo nec ydoneo magis auctore uti q̄ q̄
indelebilis memorie Calixtus tertius auunculus tibi fuit.
Cuius uita sic prodit in lucem ut omnibus innotescat q̄
maturum sensum ante annos presertulerit. Quam acuy-
tus & memoriosus disputator in solemnī Gymnasio cog-
nitus fuerit: ut breui doctor ciuilis & pontifici iuris factus:
ipse ceteros palam edocuerit. Quam fidus etiam emi-
nensq; Regum consiliarius: in dandis etenim consiliis fi-
dem ac religionem: In capiendo prudentiam summam
exhibebat. Quam affabilis ī magistratibus & rectissimus
iudex. Quam deuotus in ecclesia presbyter uigilans epi-
scopus. Quam uerus & prouidus Cardinalis. Quam ca-
tholicus & incorruptus Pontifex maximus: quo factum
est ut cum ob excellentes animi tui dotes & eximia in eū
obseruantia: quibusdam insignibus titulis: Bononie sacris
te canonibus enixe incumbentem decorasset. Postremo
sancte Romane ecclesie Cardinalem creauit. Senatui p-
stolico ascripsit & erexit ī Cardinem columnam que erat
in montem excelsum procedente tempore euasura. Tu
enim pater beatissime qui pontifices mirabili tua animo-
rum scrutatione prouidentia & dexteritate creare cōsue-
uisti: nunc celebri uirtute tua solerti ingenio quo supra om-
nem ceterorum aleam consistis: eximiaq; omnes generis
uirtutum dote ad sublime hoc solum iter tibi struxisti. Et
licet plurima sint per que hominibus aditus paratur ad
gloriam. Illud est tamen precipuum quo uiri graues alio

rum commoda & salutem procurant. Nam nulla re alia
propius homines ad deum accedere creditur q̄ iuxta Ci
ceronis sententiam salutem ipsam hominibus querendo.
Nullum quippe genus omisisti p̄ hos annos plurimos qui
bus celeberrimo Cardinalis officio functus es: cui pro fa
cultate tua & necessitate nō sis opitulatus: & omni studio
presto fueris: estus: alioris: in edie: uigiliarum patientissi
mus. Adeo ut plures etiam calamitosos aut iniuria laceffi
tos magno siue humili loco natos: innata beneficētia tua
& amplissimis meritis ante indictionem Alexandri no
men usurpās reddideris honestatos. Ex apostoli quoq; sen
tentia qui caritatem magna laude ceteris animi bonis pre
ferendam censuit. Multa insuper prudentissime saluberr
mis tuis monitis & grauib; consiliis sunt publice sanc
ta & decreta: he te uirtutes ad sumum pōtificatum extul
lere. he eternitatis uiam tibi apperuerunt nec ad hanc na
uiculam Petri regendam que infeliciter submergitur de
lectus nunc esses: nisi uir omni ex parte probatissimus di
noscereris: cum non temporis memento: sed octo ferme
lustris maiora queq; munera & legationes de latere obe
uado: sapienter: pie: grauitate: atq; iustissime circa res apo
stolicas uersatus sis: nil omittēdo qđ in his enucleandis fo
ret uel acriter impugnandum uel prouide statuendum.
Sententias etiam graues in premeditato sermone in Gor
gie Leontini consuetudinem sepiissime discutiens: ita ut
ex longiori cogitatione uenisse iudicareris. Regium pro
fecto ac pulcherrimum erat: cernere te semper ingenio
presentem grata ac suauissima uocis & oris concinnitate
ex Homeri in Nestorem eloquio dulcissime tonantē ex
quisitis & ornatis uerbis: latino siue materno ideomate
nostro resplendentem in subiectu copiosum: causasq; om
nes memoriter aperientē. Memoriam enī peropportunū
hominum bonum precipua gerendorum exercitatione exi
miam (ne dixerim) profundam ostendisti. Nam si pro bo

nis ecclesie conseruandis & amplificandis quicquam li
brandum contingebat ad te ut alterum in tridate in uigin
ti duabus linguis iura reddentem incessabili tempore &
saluberrime acurrebatur. Propterea cum gestis propriis
clarissim⁹ eluceas: & infinita ac pene diuina bona tua equo
preconio intonare nequirem: tantomagis quia & si cun
cta mei corporis membra in linguas uerteretur: omnesq;
artus humana uoce resonarent: ea prout deceret recense
re: opis mee non esset. Institui non exarare plurima que
de patria tua bellicosissima: & insigni de progente altaq;
nobilitate & profapia: stemmata: ac lungum sanguinis or
dinem concernente decantanda forent quibus adeo in
caluisti ut que ex illis incrementa hauseris cumulatoria
impendere uolueris. Superest ultimum sermonis mem
brum explicare. Quod est ut eminentissima necnon ma
gnificentissima tua dignitas altiores in te enutriet cogita
tus & sicuti preclara in Cardinalatu edidisti facinora. Ita
in Pontificatu maximo sublimius a te quoddam efflagita
mus. Eleua ergo mentem pontifex excelsa & preconia
tua iam parta correspondenti certamine supera. Solet naq;
prouincia Hispanie nobilissima unde tibi origo est inge
niosos uiros atq; in omni uirtutum colere iucundissimos
producere: quibus arguitur confirmata magis & perspi
cua apparere inditia promotionem tuam adeo ipsam ce
lebratam ut homo Hispanus excellētioribus nature do
nis ornatus monarcha christiane religionis crearetur.
Quo adiutorio altissimi & inuictissimi Reges tui hone
stissimum bellum aduersus Mauros grandi impensa ma
gnisq; apparatibus gloriosissime perfectum & de hostibus
triumphatum non minori pietati & fortitudine cōtra re
liquos infideles transferatur. Quia tu eo ualidius & con
stantius rem sis adiuturus quo te preter religionis nostre
causam que tibi precipua esse debet & dulcis amor patrie
ad ipsam te uehementius impellit. Sint ante oculos toti si

gnes Ciuitates Imperia & regna a seuiſſimis fidei noſtre
hoſtibus prauè ſuperſtitionis cultoribus cum inenarrabili
dedecore noſtro & detrimento occupata. Nam & ſi ple-
riq; ſanctiſſimi anteceſſores tui indefinenter clamauerint
immaniſſimam Paganorum feritatē ut omnes uſitato cō-
prebendam uocabulo ad interiora noſtra niſi occurrere
tur penetraturam. Calixtus tamen ſiccis nunq̄ oculis no-
minandus de tuendo regno chriſti amodum ſollicitus
emifſo ante apoſtolutum uoto indictoq; ſibi diuina inſpi-
ratione Calixti nomine tabellis domeſticis de manu pro-
pria (ut legitur) annotato dum ad inferiores eccleſiaſticos
ordines gradatim ſua probitate deuectus pontificium mi-
nus preſagiret ſalutaribus monitionibus excitare uniu-
ſam dei plebem tanto ānixus eſt opere ut q̄ plurium Ger-
manie & Pannonie populorum crucem domini pro ue-
xillo geſtantium auxiliis & ſuffragiis ceteris inconſulte ſu-
is in ſedibus q̄ uete manentibus diuino adiutorio maio-
res ipſorum copie apud Belgradum fuſe ac profulgate fu-
erint. Eratq; ei mens firmius uires experiri niſi ipſum im-
matura mors deprehendiſſet. Nunc autem non ridicu-
lum non ſuperuacaneum eſſet curſim reminiſci: imo cala-
mitoſum eſt dicere miſerrimum audire luctuoſiſſimum
intelligere tremendum cernere iamq; animus memiſſe
horret luctuq; refugit. Quantum interea uires illorum
inualuerint quot prouintie dirrepte & afflicte iaceant.
Chriſtianiſ nepharo ſcelere captiuis trucidatis aut palo
transfixis. Fidei uero matronarum uirginum ſexus nulla
habita ratio. Religioſi uiliſſime ac inhumaniſſime tetro
ſupplicij genere ex carnificati memorabilia ſanctorū tem-
pla preſertim Patriarchales ſedes & reliqua ſacraria pollu-
ta atrita fedata & ad noſtram deriſionem quocunq; pro-
bri ſigno Barbarico furore maculata. Et ſi quid ab infidelibus
illeſum preſeruari uidetur id queſtus tantum non rei-
gionis zelo ut domini noſtri Ieſu chriſti ſepulchrum uene

ratu dignissimum nec contenti tantas nobis clades intulisse. ingentem & formidandam classē superioribus struxere diebus ad perniciem extremumq; interitum nostrū ut neminem lateat proditorie destinatam. Ceterum cum antiqua uulnera infelicem atrocemq; exitum incendia. Cedēs & incommoda deplorare nō sit futuro prouidere discrimini quod imminet Romane ecclesie omnium fidelium matri & beatorum apostolorum Petri & Pauli martirio dedicate. Ideo beatissime pater attolle animo & pastoralis officii in hoc & plerisq; aliis summam & celerem exigentibus opem (ut par est suscipe: ouile saluatoris pascē: dominicum gregem foue: protege: & omni conatu christianos principes pacificos contine: ne ex discordia siue iniuria oues christi fideles Barbaris morsibus passim deuorentur. Pastor enim bonus animam suam ponit pro ouibus suis. Te opportune rebus admodum fessis exhibe Auunculi tui piissimi uotum & propositum (ut teneris) perfice. Manent tibi ingenium & prouidentia maxima in cunctis agendis modo adsit studium & industria uoluntas. Non deficient in tempore precipui suffragatores. Habes in tua ditione strenuum Imperatoris Turchorum fratrem Innocentii octaui Pontificatu. Sed tuo etiam consilio saluberrimo partam quod inter preclara ueterum monimenta enumerandum est. Illum si pro Republica christiana tentandum censuris ocio torpescere non permittas Memorare queso uariis ipsum insidiis exagitari: & nature procellis suppositum esse. Vniuersi Principes christiani & populi religionis nostre erunt tibi adiumento incessanti si operam te nauare reuera intellexerint. Qui pro tua bonitate maxima & uigilantia te minime defuturum sibi ipsis non mediocri spe cordibus suis iniecta repromittunt. Vidisti etiam biennio ab hinc frequentissimum super hoc Legatorum conuentum: te subministrante & etiam consulente Rome actum & habitum.

In quo & si pro excellentissimo domino meo agens omnibus requisitis promptus suo nomine fuerim. Attamen ut lucidissimum nostre fidei speculum: denuo in hanc causam se se ipsum: & suas etiã quantumcumque sint facultates artes: opida: arma: clientelas: & si quid ultra fata congersere in manu tua deuotissime ponit. Et maiora re ipsa quam uerbis se facturum pollicetur. Clarissimus & enim Marchio noster militari robore insignis ceu belli fulmen cum ualido pro uirili parte exercitu delectis copiis in expeditionem se conferre non dubitauit: ne a suo & maiorum in sanctam apostolicam sedem instituto aliquo ex parte declinare uideatur: qui multis & amplioribus ab illa beneficiis honestati: utpote centuplum pro simulo maxime reportantes: adeo eidem semper deditissimi fuere: ut fluctuanti nauicule domi forisq; opem ferre ex dubio non cessauerint urgentissimis rationibus que in iure dominandi animos auertere potuissent postpositis: nam ex ceteris pontifices plurimi ad eos sua benigntate fiducialiter aplicantes perbenigne ac excepti suere. Leo Tertius ab urbe discedens Mantuam profectus ad salutandum preciosissimum redemptoris nostri sanguinem in ara crucis effusum iucundissime suscipitur. Et multa cum Carolo magno ad quem se contulit tractare tunc non pretermisit particula nobilissimi cruoris singulari reuerentia ad ecclesiam Lateranensem transmissa. Alexander uero Secundus suadente etiam Henrico Imperatore tertio: Mantuanum solum ut sedi apostolice obsequentissimum delegit. Vbi consilio inito ex sententiaq; solutus: Cadolo Parmense Episcopo pro antipapa se gerente deposito Alexander legitimus & uerus Pontifex fuit declaratus. Et Gotofredus uir illustris Mátue dominus pro eobis manum conferuit Cadoli copias aduersantes loco cedere cogens & de hostibus opima spolia referens. Ioannes etiam uigesimus tertius Ioannem Franciscum Gon-

zagam in confederationes sibi afciuit. Ad Ladislai Regie
Vngarie potentissimi exercitum deturbandum: quo auctore
Bononia graui bello pressa: cum ingenti hostiū formidine
& calamitate liberata extitit. Eoq; tempore Mantuanos
lares bis inuisit. Et ibi pro eodem ex Italia depellendo
qui plurima christianitatis ecclesie loca occupauerat: conuentum
maxime egregium celebrauit. Martinus quintus pater omnium
supremus rebus ecclesie compositis ex constantia Mantuam se
contulit. Vbi memorandum Philipum Mariam Vicecomitem
Mediolani Ducem & Pandulphum Malatestam potentissimos non
mediocriter dissedentes ad gratiam composuit: memorato
Ioanne Francisco antedicto in eadem utriusq; adhibito.
Ad hec quoq; exhibet se nobis sanctissimus ille uir religio-
ne & scientie non immerito Pius secundus maximus pontifex:
qui Mantuanum conuentum induxit: in quo de communi
utilitate cōmunibus christianorum consiliis actum saluberrime
fuit. Quantum uero comiter per humanitate: fideliter religiose
affluentibus cunctis ad nature necessitatem Romana curia
fuerit suscepta: amplissimū tue beatitudinis exiguus
testimonium. Nam & si plurimorum qui iucundissimum
fere animum nobiscum egere: memoriam q̄ maxime longam
teneamus. Tu tamen pater sancte nostrorū pro tempore
principum mentibus ita inhesisti: & presentis herois
nostri magnis & precipuis in nos meritis animo sic infides:
ut nominis tui sanctissime recordatio dignissimum
bonitatis & paterne dilectionis specimen sibi & populis
suis in domino prebeat: quo fit ut cum artioribus
uinculis se tibi deuinctum liberrime fateatur. Is cuius
iussu ad te profecti sumus uerbis finem facientes:
iterum Alexander pontifex summe te in supremum
antistitem & unicum ecclesie caput colimus ueneramur
& adoratu prosequimur ac ut optimo & de omnibus
benemerito & pro opportuno huius sacratissimi soli

Duci gubernatori colla submittit. Et cum pro conuicanti
maiestatis tue celsitudine tum pro ueteri in te obseruan-
tia quicquid dignitatis uiriu cordis ut semel finiam ha-
bet Franciscus Marchio Mantue liberaliter & non mi-
nus uere q̄ periuicūde in arbitrio tue amplitudinis reponi-
mus & promptissime imperpetuum dedicamus omne per-
eum. Amen.

Habita Rome coram Alexandro sexto Pontifi-
fice maximo & sacro apostolico Senatu. Die
quinta Nouembris. Mcccclxxxii.

Questio In primis disputanda sub Coll^{mo} et
 genere sub tali uocabat seue ipsonum Veru
 Imp^o sic eundem silogismum plures Inference
 Con^{es} Ad cuius quatuor parte un argumentat
 abas Ad parte affirmatiua sic ois silogism
 inferis Con^{es} uniuersale inferet Conuertit eiq
 ut eiq subalterna et silogism) Concludens
 particulari affirmatiua inferet et eiq co
 nuerenti q un) et idē silogism) inferet
 plures Con^{es} q p ans pbar p regula
 regior q quod sequit ad Consequens in Conseq
 ac sequit ad ans. Hecurue aut argur
 sic idē. In quarum idē semp rati q fieri
 eade se pome sunt causa q^o et p mone
 eade q semp inferunt eadem q^o et
 q^o nullus idē silogism) p inferre
 plures q^o Et sic reliquus que pro p utraq
 sui parte ambigua qua pro primis reliqu
 exsurgenda:

